

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/87/2019
Identifikačné číslo spisu:	5316209195
Dátum vydania rozhodnutia:	24.06.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:5316209195.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C.. P. M., nar. XX.XX.XXXX, bývajúceho v F. XXX, zastúpeného Advokátska kancelária VARMUS s. r. o., so sídlom v Čadci, Palárikova 83, IČO: 36 863 203, za ktorú koná JUDr. Jozef Varmus, PhD., konateľ a advokát, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, IČO: 00 151 866, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 5 C/116/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. júla 2018 sp. zn. 5 Co/154/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 31. júla 2018 sp. zn. 5Co/154/2018 v časti, v ktorej rozsudok okresného súdu vo výrokoch II., III. a IV. potvrdil a rozsudok Okresného súdu Čadca z 23. októbra 2017 č. k. 5 C 116/2016-281 vo výrokoch II., III. a IV. zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Čadca na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Čadca (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 23. októbra 2017 č. k. 5 C 116/2016-281 konanie v časti o zaplatenie sumy 16 914,07 eur zastavil; konanie v časti o zaplatenie sumy 12 138 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne od 19. augusta 2016 až do zaplatenia zastavil; vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanému priznal náhradu trov konania v rozsahu 100%. V odôvodnení rozhodnutia (viažucemu sa k prvému výroku) uviedol, že žalobca zobral žalobu v tejto časti po uspokojení nároku späť. Preto podľa § 145 ods. 2 C. s. p. v časti náhrady škody na odchodnom konaní zastavil. V súvislosti s nárokom na zaplatenie rozdielu na výsluhovom dôchodku vzniknutom žalobcovi nezákonným prepustením z policajného zboru uviedol, že nemal vo vzťahu k tomuto nároku právomoc konať. Poukázal na to, že žalobca dňa 1. apríla 2008 doručil Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) žiadosť o priznanie výsluhového dôchodku v súlade so zákonom 328/2002 Z. z., a že rozhodnutím MV SR pod č. p. SRLZ-41.623-1/SZ-2008 zo dňa 18. apríla 2008 bol žalobcovi priznaný výsluhový dôchodok (žalobca proti uvedenému rozhodnutiu nepodal riadny opravný prostriedok). Odkázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 271/2009, podľa záverov ktorého v prípade nárokov zo služobného pomeru policajtov ide o vzťah upravený normami

verejného práva založeného na princípe nadriadenosti a podriadenosti subjektov, ktorý sa výrazne odlišuje od súkromnoprávneho pracovného pomeru, kde majú účastníci rovnaké postavenie. Keďže v prípade výsluhového dôchodku ide o takýto nárok, v tejto časti konanie pre nedostatok právomoci súdu podľa § 9 ods. 1 C. s. p. zastavil. Pokiaľ žalobca žiadal priznať náhradu trov trestného konania v sume 5.427,97 eur a náhradu nemajetkovej ujmy v sume 20.250 eur uviedol, že MV SR nie je ohľadne požadovaných nárokov orgánom oprávneným konať za štát. Vychádzal zo zistenia, že žiadosť žalobcu o predbežné prerokovanie nárokov z 18.8.2016 podanú na MV SR, ministerstvo vnútra v časti týkajúcej sa týchto nárokov listom z 22.8.2016 postúpilo na vybavenie Generálnej prokuratúry SR. Podľa jeho názoru, pokiaľ by sa generálna prokuratúra nepovažovala za príslušný orgán, postúpila by žiadosť na iný príslušný orgán, čo neurobila, ale žiadosť žalobcu v časti, ktorá jej bola postúpená, prerokovala. Týmto postupom nepochybne potvrdila, že je príslušným orgánom za štát v tejto veci konať. Stotožnil sa s právnym názorom žalovanej, že MV SR koná vo veci náhrady škody v mene štátu len v prípade, ak sú kumulatívne spojené obe zákonné podmienky podľa § 4 ods. 1 písm. b) zákona č. 514/2003 Z. z. V danom prípade bola Generálnou prokuratúrou SR zamietnutá sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa policajného zboru, a preto nie je splnená jedna zo zákonných požiadaviek. Ak preto žalobca označil v časti týkajúcej sa náhrady škody - trov trestného konania a nemajetkovej ujmy, za orgán konajúci za štát MV SR, ide o orgán, ktorý nemá oprávnenie podľa § 4 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. za štát konať. Preto v tejto časti žalobu žalobcu zamietol. Nesúhlasil s názorom žalobcu, že ak je v konaní o náhradu škody podľa citovaného zákona označená za žalovanú Slovenská republika, označenie orgánu, ktorý v mene štátu koná nie je rozhodujúce, keďže súd má povinnosť konať s orgánom štátu, ktorý je na to oprávnený podľa § 4 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Na opakovanú žiadosť zástupcu žalobcu o „rozšírenie“ žalovanej strany o Generálnu prokuratúru SR neprihliadol, keďže žalobca vzal voči nej žalobu späť a súd konanie zastavil. Podľa súdu prvej inštancie opačný postup by bol v rozpore s článkom 5 a článkom 11 ods. 3 C. s. p. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C. s. p.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 31. júla 2018 rozsudok okresného súdu vo výroku II., III., IV. potvrdil, v časti, ktorou súd konanie o zaplatenie sumy 16 914,07 eur zastavil zostal rozsudok nedotknutý a žalovanej voči žalobcovi priznal právo na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s § 220 ods. 2 C. s. p. Vzhľadom na vecnú správnosť odôvodnenia rozsudku okresného súdu, v jednotlivostiach naň odkázal. Konštatoval, že v časti nároku vyplatenia rozdielu na výsluhovom dôchodku nie je daná právomoc súdu vo veci konať, preto súd prvej inštancie správne v tejto časti konanie zastavil. V súvislosti s nárokom žalobcu priznať mu náhradu trov trestného konania vo výške 5427,97 eur a nemajetkovú ujmu vo výške 20 250 eur, mal za to, že MV SR nie je orgánom oprávneným konať za štát ohľadne týchto nárokov. V tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8 Cdo 289/2014, v zmysle ktorého „ak v trestnom konaní, ktoré sa neskončilo právoplatným odsúdením obžalovaného, prokurátor zamietol sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa Policajného zboru alebo povereného príslušníka Policajného zboru a podal v trestnej veci obžalobu príslušnému súdu, orgánom konajúcim v mene štátu vo veci náhrady škody podľa § 4 ods. 1 písm. f/ zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení zákona č. 412/2012 Z. z. je od 1. januára 2013 Generálna prokuratúra Slovenskej republiky“. Súd prvej inštancie správne vyhodnotil aj neexistenciu dôvodov pre rozšírenie subjektov na strane žalovaných. Rozsudok súdu prvej inštancie preto ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 C. s. p. potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 C. s. p.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) C. s. p., a dovolanie odôvodnil tiež nesprávnym právnym posúdením veci, pričom prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. Pokiaľ konajúce súdy rozhodli o zastavení konania v časti nároku týkajúceho sa výsluhového dôchodku uviedol, že žalobou si neuplatňoval priznanie výsluhového dôchodku, ktoré spadá v zmysle zákona č. 328/2002 Z. z. do kompetencie MV SR, ale žiadal priznať rozdiel, ktorý vznikol na výške výsluhového dôchodku za roky 2009 až 2015, ak by podal žiadosť o uvoľnenie zo služobného pomeru ku dňu 28.2.2009. Tento nárok

teda žiadal priznať podľa § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. ako náhradu škody, ktorá spočíva v ušlom zisku. Na uvedenú skutočnosť odvolací súd vôbec neprihliadol a preto dospel k nesprávnemu záveru, že v časti nároku o zaplatenie rozdielu na výsluhovom dôchodku, nie je daná právomoc súdu vo veci konať. Z tohto dôvodu si potom konajúce súdy nezabezpečili ani ním navrhnutý dôkaz (správu od MV SR o rozsahu ušlého zisku za roky 2009-2015) a teda nezaobstarali si dostatočný podklad pre správne zistenie právne významnej skutočnosti. Týmto nesprávnym procesným postupom došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. Konajúce súdy nepostupovali správne ani v súvislosti s označením orgánu, ktorý mal za štát konať. Uviedol, že v žalobe označil za žalovanú Slovenskú republiku a aj z iných častí žaloby zjavne vyplýva, že smeruje proti štátu. Ak označil nesprávny orgán, ktorý má za štát konať, súd prvej inštancie ho mal v zmysle § 129 ods. 1 C. s. p. vyzvať na odstránenie vady žaloby a nie žalobu z tohto dôvodu zamietnuť. Podľa dovolateľa zamietnutie žaloby výlučne s odôvodnením nesprávneho označenia orgánu oprávneného konať v mene štátu, nie je v súlade s princípom spravodlivého procesu a právom na súdnu ochranu v materiálnom zmysle. Išlo o postup príliš formalistický v rozpore so zmyslom a účelom zákona. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 43/2017, 1 Sžf 63/2016, 4 Cdo 143/2006. K nesprávnemu právnemu posúdeniu veci uviedol, že z platných právnych predpisov vyplýva, že štát zodpovedá za škodu a teda, že vecne legitimovanou osobou je len jeden právny subjekt, ktorým je štát - Slovenská republika. Problém konkurencie orgánov verejnej moci rieši § 4 ods. 1 písm. m) zákona č. 514/2003 Z. z. v zmysle ktorého koná vo veci ten orgán, ktorý vo veci začal konať ako prvý. V danom prípade je nepochybné, že ako prvé o jeho nároku (nároku na odchodné) začalo konať MV SR. V mene štátu preto mal v zmysle vyššie citovaného ustanovenia konať práve tento orgán. Nie je pritom rozhodujúce, že ním uplatnený nárok o zaplatenie rozdielu na výsluhovom dôchodku podľa súdu nepatrí do jeho právomoci a že ohľadom jeho ďalších nárokov mala konať generálna prokuratúra SR. Keďže ani jeden z orgánov štátu (MV SR a GP SR) neuspokojil dobrovoľne ním uplatnené nároky, podal ju dôvodne voči štátu. Odkázal pritom na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 MCdo 15/2009, 1 Cdo 53/93, 1 Cz 6/90, od záverov ktorých sa odvolací súd odklonil. Žiadal preto rozsudok krajského súdu a nadväzujúci rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. až IV. zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu žiadala dovolanie ako nedôvodné zamietnuť alebo ako neprípustné odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas oprávneným subjektom zastúpeným advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je podľa § 420 písm. f) C. s. p. prípustné a súčasne tiež dôvodné.

6. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C. s. p. V preskúmvanej veci dovolateľ uplatnil jednak dovolací dôvod podľa § 431 C. s. p., ktorý vymedzil existenciou vady podľa § 420 písm. f) C. s. p. a jednak dovolací dôvod podľa § 432 ods. 1 C. s. p., pričom prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. Najvyšší súd v prvom rade posudzoval prípustnosť dovolania žalobcu z hľadiska ním tvrdenej procesnej vady zmätočnosti.

7. Podľa § 420 písm. f) C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) C. s. p. sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

9. Ustanovenie § 420 písm. f/ C. s. p. zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia treba rozumieť nesprávny postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat' alebo zvrátiť nesprávny postup súdu. Pod nesprávny procesný postup znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, je potrebné zahrnúť aj prípady, kedy je predmetom dovolacieho prieskumu rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie okresného súdu o zastavení konania (napr. pre nedostatok právomoci), hoci pre takéto rozhodnutie neboli splnené zákonom stanovené podmienky. Uvedený záver vychádza z jednotnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (porovnaj R 50/1997, rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 136/2007, sp. zn. 1 Cdo 136/2005) a je naďalej aktuálny aj za účinnosti Civilného sporového poriadku.

10. V posudzovanej veci dovolateľ v časti nároku na náhradu škody týkajúceho sa výsluhového dôchodku namietal porušenie jeho práva na spravodlivý proces, keď konajúce súdy tento jeho nárok nesprávne posúdili ako nárok o priznanie výsluhového dôchodku a nesprávne konanie pre nedostatok právomoci zastavili.

11. Dovolací súd po preskúmaní tejto časti dovolania dospel k záveru, že konajúce súdy otázku právomoci súdu prejednať a rozhodnúť spor týkajúci sa toho dovolateľom uplatneného nároku neposúdili správne.

12. Podľa § 3 C. s. p. súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

13. Podľa § 4 C. s. p. iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon.

14. Podľa § 9 C. s. p. ak spor alebo vec nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, súd konanie bezodkladne zastaví.

15. Podľa § 10 ods. 1 C. s. p. ak spor alebo vec patrí do právomoci iného orgánu Slovenskej republiky, súd konanie bezodkladne zastaví a spor alebo vec mu postúpi. Právne účinky spojené s podaním žaloby zostávajú zachované.

16. Citované ustanovenia určujú právomoc súdov v občianskom súdnom konaní, t. j. právomoc civilných súdov a tiež procesné následky s tým spojené, ak spor alebo vec nepatrí do právomoci súdu (prípadne patrí do právomoci iného orgánu). Podľa ustanovenia § 3 C. s. p. sa právomoc občianskoprávných súdov určuje vymedzením právnych vzťahov, o ktorých konajú a rozhodujú súdy. Ide o spory a iné veci, ktoré majú povahu súkromnoprávných sporov, medzi ktoré patria najmä občianskoprávne, pracovné, rodinné, obchodné spory. Pri skúmaní takto určenej právomoci rozhoduje obsah právneho vzťahu, t. j. práva a povinnosti, a nie iba jeho úprava konkrétnym právnym odvetvím hmotného práva. Pre vyriešenie otázky, či daná vec patrí do právomoci súdu, je preto nutné predovšetkým zistiť, z akého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje ním uplatnený nárok, pričom tento je vo všeobecnosti charakterizovaný opísaním skutkových okolností, ktorými odôvodňuje svoj nárok, a

žalobným petitom. Posúdenie zistených skutkových okolností pod určitú právnu normu je úlohou súdu (iura novit curia). Pokiaľ súd rozhoduje o nároku na plnenie na základe skutkových zistení, ktoré umožňujú uplatnený nárok po právnej stránke podriaďiť pod hmotnoprávnu normu, je jeho povinnosťou podľa príslušných ustanovení vec posúdiť a o nároku rozhodnúť; nie je pritom významné to, či je alebo nie je v žalobe uvedený právny dôvod požadovaného plnenia. Žalobca nie je povinný v žalobe uplatnený nárok kvalifikovať po právnej stránke (porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 81/2007). Pritom platí, že ak súd zistí nedostatok svojej právomoci (a ak nejde o prípad právomoci cudzozemského orgánu) musí tu byť iný štátny orgán, ktorému je povinný súd vec postúpiť. Pokiaľ žiaden taký orgán súd nezistí, vec patrí do právomoci súdov (pozri R 82/2002).

17. V posudzovanej veci treba prisvedčiť dovolateľovi v tom, že v časti nároku týkajúceho sa výsluhového dôchodku, neuplatňoval priznanie výsluhového dôchodku tak, ako to nesprávne posúdili konajúce súdy (v konaní bolo nesporné, že tento mu bol priznaný rozhodnutím MV SR pod č. p. SRLZ-41.623-1/SZ-2008 zo dňa 18. apríla 2008). Z obsahu samotnej žaloby, odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie a aj z prednesov žalobcu (jeho zástupcu) v priebehu konania vyplýva, že uplatňuje rozdiel medzi jemu už priznaným výsluhovým dôchodkom (na základe dosiahnutých príjmov do 29.2.2008) a výsluhovým dôchodkom, ktorý by mu patril nebyť nezákonných rozhodnutí orgánov verejnej moci, a to za obdobie od roku 2009 do roku 2015. V tejto časti žaloby sa domáha náhrady majetkovej ujmy a uplatňuje náhradu škody vo forme ušlého zisku. Takto dovolateľom vymedzený obsah práv a povinností zodpovedá záväzkovému právnemu vzťahu zo spôsobenej škody, v tomto prípade osobitnému záväzkovému vzťahu, a to zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánom verejnej moci pri výkone verejnej moci, ktorá je predmetom úpravy zákona č. 514/2003 Z. z. V týchto prípadoch spor nepochybne patrí podľa § 3 C. s. p. do právomoci súdov. Za týchto okolností by opačný názor v konečnom dôsledku znamenal odmietnutie spravodlivosti (denegatio iustitiae), čo je v rozpore s článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

18. Súd prvej inštancie postupoval preto nesprávne, pokiaľ v tejto časti konanie pre nedostatok právomoci súdu podľa § 9 C. s. p. zastavil, hoci zákonné podmienky pre takéto rozhodnutie splnené neboli. Keďže odvolací súd nezjednal nápravu a jeho rozsudok v tomto výroku potvrdil, došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. Pokiaľ dovolaním napáda túto časť rozsudku odvolacieho súdu, treba považovať dovolanie za prípustné a súčasne aj dôvodné.

19. Podľa dovolacieho súdu treba považovať dovolanie dovolateľa za opodstatnené podané aj pokiaľ dovolateľ v dovolaní napadol rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil zamietnutie žaloby súdom prvej inštancie v časti nároku o náhradu škody na trovách trestného konania a nemajetkovej ujmy. Žalobca prípustnosť a súčasne dôvodnosť svojho dovolania vyvodzuje jednak z ustanovenia § 420 písm. f) C. s. p. a (zároveň) aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p., keď konajúce súdy postupovali nesprávne, ak v tejto časti žalobu zamietli len z dôvodu nesprávneho označenia orgánu konajúceho za štát.

20. Podľa § 61 C. s. p. procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak ten, komu ju zákon priznáva.

21. Podľa § 73 C. s. p. na konanie štátu pred súdom sa použijú ustanovenia osobitného predpisu o konaní za štát.

22. V zmysle § 131 C. s. p. žaloba je procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva.

23. V zmysle § 135 ods. 1 C. s. p. ak je stranou štát, v žalobe sa označuje uvedením jeho názvu a názvu štátneho orgánu alebo právnickej osoby, ktorá za štát koná.

24. Právna úprava vystupovania štátu ako právnickej osoby sui generis v hmotnoprávných vzťahoch pri

uplatňovaní (bránení) nárokov v súdnych konaniach, musí nutne reflektovať to, že štát má i medzi právnickými osobami jedinečné postavenie. Okrem iného v prípade štátu nie je celkom jednoznačne identifikovateľný ten, kto by v konkrétnej veci mal za štát vystupovať. Kým u iných právnických osôb toto obvykle nečiní zásadné obtiaže, u štátu i s prihliadnutím k princípu delby moci v ňom, nie je celkom zrejmé, komu by postavenie jeho štatutárneho zástupcu malo prislúchať. Úprava procesného práva na túto osobitosť reaguje jednak v ustanovení § 73 C. s. p., v ktorom odkazuje, že na konanie štátu pred súdom sa použijú ustanovenia osobitného predpisu o konaní za štát, ktorým je aj zákon č. 514/2003 Z. z. Zároveň, ak je stranou sporu štát, ako obligatórnu náležitosť žaloby ustanovuje (okrem označenia štátu) označenie názvu štátneho orgánu alebo právnickej osoby, ktorá za štát koná. Neoznačenie takéhoto orgánu alebo jeho nesprávne označenie sa tak dostáva do režimu odstrániteľných väd žaloby, ktorý postup upravuje § 129 C. s. p. Zodpovednosť za to, aby v prípade, že stranou sporu je štát, bol v žalobe správne označený štátny orgán alebo právnická osoba konajúca za štát, má preto jednoznačne súd.

25. K otázke označenia orgánu, ktorý koná za štát a procesného postupu a jeho následkov v prípade, že nedošlo v žalobe k jeho riadnemu označeniu sa Najvyšší súd SR vyjadril už v rozhodnutí sp. zn. 6 C 149/2011, v ktorom uviedol, že ak by bola v žalobe ako strana sporu Slovenská republika označená viackrát, teda ako žalovaná 1/, žalovaná 2/, žalovaná 3/, nebolo by takéto označenie správne. Išlo by o vadu žaloby, na odstránenie ktorej (a obvykle aj na odstránenie s tým spojenej vady petitu žaloby) je súd povinný vyzvať žalujúcu stranu. Štát ako ten istý subjekt môže mať procesné postavenie žalovaného len jedenkrát; nemôže v konaní tvoriť sám so sebou spoločenstvo účastníkov, resp. z hľadiska hmotného práva napríklad dlžníku solidaritu (pozri tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Cdo 9/2016).

26. Okrem toho vyslovil názor, že ak uplatnený nárok proti štátu môže byť posudzovaný podľa rôznych právnych predpisov a spadať tak do pôsobnosti rôznych orgánov štátu, alebo ak uplatnené nároky sa týkajú pôsobnosti rôznych štátnych orgánov, nič nebráni, aby v konaní proti štátu ako jedinému žalovanému vystupovali ako subjekty konajúce za štát (v jeho mene) všetky tie štátne orgány (prípadne aj právnická osoba oprávnená podľa osobitného predpisu), do pôsobnosti ktorých vec patrí, pričom každý z nich bude konať v mene štátu ohľadne toho nároku, ktorý sa týka jeho pôsobnosti.

27. Ďalej uviedol, že označenie správneho štátneho orgánu v žalobe, ktorý koná za štát v rozsahu svojej pôsobnosti, nie je otázkou pasívnej legitimácie štátu v konaní, resp. s pasívnou legitimáciou štátu nesúvisí. Pasívna legitimácia je stav, ktorý znamená že subjekt práva je nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva. Riadne označenie štátu ako žalovaného účastníka konania je náležitosťou riadneho návrhu na začatie konania. Štát je ako účastník konania označený riadne, ak je súčasne s ním označený príslušný štátny orgán, ktorý bude za štát konať (§ 79 ods. 1 O. s. p.). Neoznačenie toho, kto má za štát konať, má za následok neúplnosť návrhu so súčasným vznikom povinnosti súdu pokúsiť sa o odstránenie tejto vady postupom podľa § 43 O. s. p. V prípade, že žalovaná strana síce štátny orgán, ktorý má za štát konať, označí, ale uplatnený nárok do pôsobnosti tohto štátneho orgánu nepatrí, alebo označí subjekt, ktorý štátnym orgánom nie je, resp. nie je ani právnym subjektom, nejde o vadu návrhu ani o nedostatok podmienky konania. Z ustanovenia § 21 ods. 4 veta prvá O. s. p. vyplýva, že súd je povinný - bez zreteľa na označenie obsiahnuté v návrhu - zabezpečiť, aby za štát pred súdom konal štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi alebo právnická osoba, ktorá je oprávnená podľa osobitného predpisu a konať len s takýmto oprávneným subjektom.

28. Podľa dovolacieho súdu sú názory vyslovené v tomto rozhodnutí najvyššieho súdu naďalej aj po prijatí Civilného sporového poriadku aktuálne, dovolací súd sa s nimi stotožňuje, nemá žiaden dôvod ich meniť. Názor vyslovený v predchádzajúcom bode platí o to viac, že Civilný sporový poriadok výslovne v ustanovení § 135 ods. 1 C. s. p. ako obligatórnu náležitosť žaloby ustanovuje práve označenie názvu štátneho orgánu alebo právnickej osoby, ktorá za štát koná. Ak preto fyzická alebo právnická osoba, ktorá sa domáha na súde náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, označí v žalobe ako žalovaného štát (t. j. Slovenskú republiku), ale uvedie názov štátneho orgánu, do ktorého pôsobnosti uplatnený nárok nepatrí (prípadne neuvedie ďalší taký orgán), je vecou súdu, aby si urobil záver o tom, ktorý orgán má v mene štátu konať v súlade so

zákonom č. 514/2003 Z. z. Podľa názoru dovolacieho súdu nesprávne označenie orgánu, ktorý má v mene štátu konať, v žalobe - pri správnom označení štátu ako žalovaného - nemôže byť na ujmu žalobcovi a nemôže viesť k zamietnutiu žaloby.

29. V preskúmvanej veci žalobca označil v žalobe na žalovanej strane ako žalovanú 1/ Slovenskú republiku, v mene ktorej koná MV SR a ako žalovanú 2/ Slovenskú republiku, v mene ktorej koná Generálna prokuratúra SR. Reagujúc na písomné vyjadrenie Generálnej prokuratúry SR upresnil označenie na žalovanej strane tak, že žalobu voči žalovanej 2/ vzal späť (súd uznesením z 5. septembra 2017 konanie voči žalovanej 2/ zastavil). Žalovaná strana zostala preto označená ako Slovenská republika, za ktorú koná MV SR. Ak za tejto situácie súd prvej inštancie dospel k záveru, že časť nároku na náhradu škody - trovy trestného konania a náhrada nemajetkovej ujmy, patrí do pôsobnosti Generálnej prokuratúry SR (§ 4 ods. 1 písm. f) zákona č. 514/2003 Z. z.), mal správne v zmysle § 129 ods. 1 a ods. 2 C. s. p. vyzvať žalobcu na odstránenie vady v označení názvu štátneho orgánu, ktorý koná za štát. Pritom nemožno vylúčiť, ak posudzované nároky spadajú do pôsobnosti rôznych štátnych orgánov, aby v konaní vystupovali ako subjekty konajúce za štát všetky tie štátne orgány (prípadne aj právnická osoba oprávnená podľa osobitného predpisu), do pôsobnosti ktorých vec patrí. Prípadne, vzhľadom na to, že žalobca v žalobe, za orgán konajúci za štát (hoci nie celkom správne), označil aj Generálnu prokuratúru SR, mal v prípade označeného nároku konať s týmto štátnym orgánom. Je totiž vecou súdu, aby si urobil záver o tom, ktorý orgán má v mene štátu konať v súlade so zákonom č. 514/2003 Z. z. Ak súd prvej inštancie za tohto stavu žalobu žalobcu v tejto časti zamietol výlučne z dôvodu nesprávne označeného štátneho orgánu konajúceho za štát a odvolací súd túto časť rozsudku potvrdil, išlo o postup nesprávny, príliš formalistický, ktorý nie je v súlade s princípom spravodlivého procesu a s právom na súdnu ochranu. Týmto postupom, keďže súd vec neprejednal a o nej nerozhodol v merite, došlo nielen k zmareniu účelu požadovanej súdnej ochrany, ale sa aj zabránilo dovolateľovi v prístupe k súdnej ochrane z dôvodu, ktorý nemožno v právnom štáte pričítať strane sporu domáhajúcej sa tejto ochrany. Za nesprávny treba v tejto súvislosti považovať názor súdu prvej inštancie, podľa ktorého ak by prihliadol na žiadosť zástupcu žalobcu, aby na žalovanej strane vystupovala ako orgán konajúci za štát Generálna prokuratúra SR, išlo by o postup v rozpore s článkom 5 a článkom 11 ods. 3 C. s. p.

30. So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že naznačený nesprávny postup konajúcich súdov dosiahol takú mieru porušenia procesných práv dovolateľa, ktorá nadobudla intenzitu porušenia jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) C. s. p. Navyše, zamietnutie žaloby, ak žalovanou stranou je štát, výlučne z dôvodu nesprávneho označenia orgánu konajúceho za štát, znamená aj odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tejto otázke. Dovolanie dovolateľa je vo vzťahu k nároku, ktorého predmetom je náhrada škody vo forme trov trestného konania a nemajetkovej ujmy, prípustné a dôvodné nielen podľa § 420 písm. f) C. s. p., ale (zároveň) aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. Najvyšší súd SR preto zrušil v označených výrokoch rozsudok odvolacieho súdu a keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením jeho rozhodnutia, zrušil v označených výrokoch aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.) a vrátil vec v rozsahu zrušenia okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.).

31. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

32. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.